

THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE EDUCATION SYSTEM

Shamshiddinov Maqsudbek Elmurod o'g'li

Senior Lecturer, University of Business and Science

Nosirova Marjona Azizbek qizi

2nd-year Student, University of Business and Science

ABSTRACT This article presents information on the novelty and uniqueness of information and communication technologies in terms of human development, namely that they penetrate almost all spheres of human activity, and can be used in unlimited places and purposes. Such information and communication technologies allow overcoming obstacles in the process of human development with unprecedented efficiency in three directions.

Keywords: Education system, information technologies, ICT, digitalization, distance learning, e-textbooks, innovative approach, multimedia, internet, educational efficiency.

TA'LIM TIZIMIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARNING TUTGAN O'RNI

Shamshiddinov Maqsudbek Elmurod o'g'li

University of Business and Science universiteti katta o'qituvchi

Nosirova Marjona Azizbek qizi

University of Business and Science universiteti 2-kurs talabasi

ANNOTATSIYA Ushbu maqolada axborot-kommunikatsiya texnologiyalarning yangiligi va o'ziga xosligi insoniyat rivojlanishi nuqtai nazaridan ular deyarli insoniyat faoliyati barcha sohalariga kirib borishi, ulardan cheklanmagan joylar va maqsadlarda foydalanish mumkinligidan iborat. Shu kabi axborotkommunikatsiya texnologiyalari uch yo'nalishda ilgari bo'lmagan juda katta samara bilan insoniyat rivojlanishi jarayonidagi to'siqlarni yengib o'tish imkon berishi haqida ma'lumot berilgan.

Kalit soʻzlar: Taʼlim tizimi, axborot texnologiyalari, AKT, raqamlashtirish, masofaviy taʼlim, elektron darsliklar, innovatsion yondashuv, multimedia, internet, taʼlim samaradorligi.

KIRISH

Hozirgi davrda taʼlimni axborot texnologiyalarisiz tasavvur qilib boʻlmaydi, mana shu sababli barchamiz «yangi pedagogik texnologiyalar» atamasini ishlata boshladik. Bir misol, shaxsiy kompyuter taʼlimning imkoniyatlarini butunlay oʻzgartirib yubordi. Internet leptomlar taʼlim tizimiga yangi pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish boʻyicha yanada kattaroq imkoniyatlar yaratib berdi.

Oʻzbekistonning mustaqilligi sharoitlarida taʼlim tizimini isloh qilish birinchi navbatda taʼlim va tarbiya tizimiga ilgʻor axborot texnologiyalarning tatbiq etish bilan bogʻliq. Maʼlumki, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari mikroelektronika, hisoblash texnikasi (apparatli vositalar va dasturiy taʼminotlar), elektroaloqa va antoelektronika-mikroprosessorlar, yarimoʻtkazgichlar va optik-tolali kabellar sohalaridagi kashfiyotlar bilan bogʻliq. Bu kashfiyotlar ulkan axborotlarni ishlab chiqish va saqlashga hamda ularni kommunikatsiya tarmoqlari orqali tez tarqatish imkonini beradi.

Kompyuterlarni birbiriga ulash va ularni bir-biri bilan aloqa qilishga sozlash yangi kuchli texnologik tizimni umumiy protokoldan foydalanuvchi tarmoq axborot sistemalarini yaratishga imkon beradi. Shu bilan birga kompyuter tarmoqlari Yer sharining barcha nuqtalari bilan aloqa qilish imkonini beradi. Taʼlim tizimi uchun bu oʻqituvchilar va oʻquvchilar oʻrtasida kommunikatsiya uchun yangi imkoniyatlar yaratib beradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

XXI asr - axborot texnologiyalari asri. Bugungi kunda boshqa soxalar katorida taʼlim soxasida ham kompyuter texnologiyalari keng kirib keldi va bu taʼlim tarbiya jarayonini samaradorligini oshirishda va hartamonlama intellektual salohiyatni oshirishda muxim oʻrin tutadi. Bugungi kunda hayotni axborot vositalarsiz, jumladan, internetsiz taʼsavvur qilib boʻlmaydi. Taʼlim oʻqituvchi va oʻquvchilarning aqliy mehnati, faollik va ijodiy fikrlashidan iborat boʻlgan koʻpqirrali va murakkab jarayon hisoblanadi. Dars samaradorligini oshirish taʼlim-tarbiya jarayonini ilmiy asosda

yo'lga qo'yish va yangi pedagogik texnologiyalarni amalda qo'llash bilan uzviy bog'liq.

Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion faoliyatni tashkil etishdan asosiy maqsad o'qituvchilar va talabalar jamoasi hamkorligi izchilligini ta'minlash hamda uni aniq maqsadga yo'naltirilgan holda yo'lga qo'yishdan iboratdir. Bu ishda ham pedagogik, ham boshqaruv masalalari hal etiladi. Shuni qayd etish lozimki, pedagogik innovatsiyalar ishtirokchilari innovatsiyalarning yuzaga kelish, namoyon bo'lish va boshqarish jarayoni qonuniyatlari haqida metodologik, psixologik, pedagogik, texnologik bilimlarni puxta egallashi lozim. Ayrim hollarda samarali bo'lgan an'anaviy usullardan voz kechish holatlari sodir bo'lmoqda. Bu innovatsiyalarni tajribada sinalgan va ijobiy natija berib kelayotgan o'qitishga qarshi qo'yishdek sezilmoqda.

Hozirgi kunda ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarni qo'llashga bo'lgan qiziqish, e'tibor kundan-kunga kuchayibbormoqda. Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayonda o'qituvchi va talaba faoliyatiga yangilik, o'zgartirishlar kiritish bo'lib, uni amalga oshirishda interfaol metodlardan foydalanishni taqozo etadi. Interfaol usullar ta'lim jarayonida qatnashayotgan har bir o'quvchining faolligiga, erkin va mustaqil fikr yuritishga asoslanadi.

Bu usullardan foydalanganda bilim olish o'quvchi uchun qiziqarli mashg'ulotga aylanadi. Interfaol usullar qo'llanilganda o'quvchilar o'qituvchilar yordami va hamkorligida mustaqil ishlash ko'nikma va malakalariga ega bo'ladilar. O'quvchilar yangi bilimlarni ilmiy izlanish, tadqiqotchilik, tajriba-sinovlar o'tkazish asosida o'zlashtiradilar. Ilm orqali bilim olish tamoyiliga amal qilinadi. Ta'lim jarayoni qatnashchilari kichik guruhlariga bo'lingan holda ishlashadi. O'quv topshiriqlari alohida bir o'quvchiga emas, balki kichik guruhning barcha a'zolariga beriladi. Mikrogruphlarning har bir a'zosi topshiriqni bajarishda o'z hissasini qo'shishga harakat qiladi. Bu holat o'quvchilarda jamoa tuyg'usini shakllantiradi va ularning tashabbuskorligini orttiradi.

MUHOKAMA

Shunday qilib, innovatsion faoliyat ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchi va o'qituvchini hamkorga aylantiradi. Darsni qiziqarli va samarali bo'lishini ta'minlaydi.

Innovatsiyalarning samaradorligini aniqlashda o'quvchilarning fan asoslarini o'zlashtirish natijalariga qarab fikr yuritish zarur. Hozirgi paytda talabalarning bilim egallashlarida axborot kommunikatsiya vositalaridan keng ko'lamda foydalanilmoqda.

Agar talabada mustahkam bilim bilan birga, uni amaliy faollikda qo'llashning ko'nikma va malakalari tarkib topsa, tajribada sinab ko'rilganda samaradorlikka erishsa, mavjud holatlar ijobiy tomonga o'zgartirilsa, yangi g'oyalar ustida ish olib borilsa, har qanday muammoning echimini atroflicha tasavvur qilinsa, global masshtabda fikr yuritilsa innovatsiya kafolatlangan natijani bergan bo'ladi. Xuddi shunday pedagogik innovatsiyalar har tomonlama kamol topgan, barkamol avlodni tarbiyalab berish vazifasini hal etadi. Yuqorida sanab o'tilgan muammolarning har biri global ko'lamga ega va zamonaviy didaktikada qisman o'z aksini topgan.

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki axborotlilik prinsipining dolzarbligi bir nechta omillar bilan tushuntiriladi. Axborotni qidirish, yig'ish, saqlash, qayta ishlash, o'zgartirish, taqsimlash va foydalanish prinsiplarini, uni qonunlarini o'rganadigan fan – informatika nuqtai-nazaridan qaraydigan bo'lsak, ixtiyoriy pedagogik texnologiyani axborot texnologiyalariga o'xshatishimiz mumkin, chunki, unda manbaa (pedagog), va axborot qa'bul qiluvchi (o'rganuvchi) bor. Ta'lim jarayonida yangi axborot texnologiyalarining qo'llanilishi o'qituvchilarning yaqin vaqtlargacha faqatgina axborotni o'quvchiga etkazib berish qobiliyati bilan o'lchangan baholash tizimini tubdan o'zgartirib yubordi. Bugunda o'qituvchining ma'lumotlilik, uning faqatgina kommunikatsion qobiliyatlari bilangina emas, balki kompyuterni axborot manbaasi sifatida ishlata olish qobiliyati bilan ham belgilanadi.

REFERENCES

1. Абдуллаев Ш., Амиров Д. Ўзбекистонда ахбороткоммуникация технологияларининг ривожланиши шарҳи за2006-2008: сборник научных трудов Координаторы: - Т. : ИСТП, 2008й.
2. Tolipov U., Usmonboeva M. Pedagogik texnologiya nazariya va amaliyot. T. Fan, 2005. 205 b.

3. Shamshitdinov, M. (2024). Improvement of the Linter Machine and Development of Its Working Scheme. *Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology*, 9(4), 356-361.
4. ALIYEV, B., & SHAMSHITDINOV, M. DETERMINING THE VIBRATION FREQUENCY OF THE STRENGTH OF THE MESH SURFACE OF THE LINT CLEANING MACHINE. *UNIVERSUM*, 5-8.
5. Obidov, A., & Shamshitdinov, M. (2024). Reactive power compensation and start-up energy waste reduction of linter device electric motor. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 515, p. 03013). EDP Sciences.
6. Shamshitdinov, M. E. (2023). CRITICAL PEDAGOGY: CHALLENGING AND TRANSFORMING TRADITIONAL EDUCATION. *Экономика и социум*, (12 (115)-2), 378-380.
7. Shamshitdinov, M. E. (2023). CROSS-CURRICULAR TEACHING: BREAKING THE BOUNDARIES OF SUBJECT AREAS. *Экономика и социум*, (12 (115)-2), 381-383.
8. Botirjon, A., & Maqsudbek, S. (2024). DETERMINING THE VIBRATION FREQUENCY OF THE STRENGTH OF THE MESH SURFACE OF THE LINT CLEANING MACHINE. *Universum: технические науки*, 9(12 (129)), 5-8.
9. Elmurod o'g'li, M. S. (2024). LINTER MASHINASINING TO'RLI YUZA SIRTIDAGI LINT OQIMINING HARAkatINI NAZARIY TAXLILI. *Conferencea*, 68-73.
10. Azamatovich, O. A., & O'G'Li, M. S. E. (2024). Paxta tolasini jinlash va linterlash sexida linter qurilmasida chastota o'zgartirgich orqali tejalgan quvvat hisobi. *Строительство и образование*, 3(2), 147-150.
11. Шамшитдинов, М., & Иброхимов, И. (2025). ENERGIYA TEJAMKORLIKKA LINTER MASHINASINING AVTOMATIK BOSHQARUVI ORQALI ERISHISH. *Interpretation and researches*, (9 (55-1)).
12. Shamshitdinov, M. (2024). Improvement of the Linter Machine and Development of Its Working Scheme. *Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology*, 9(4), 356-361.